

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişten günümüze pek çok medeniyet doğmuş, süregelmiş ve yıkılmıştır. Günümüzde bu medeniyetleri var eden şey; ne kazandıkları zaferler, ne ele geçirdikleri ganimetler, ne de üzerindeki en genişledikleri toprak parçasıdır. Medeniyetleri var eden, yaptıkları iyi-kötü ne varsa her davranışa önem kazandıran yegâne şey bilgi ve bu bilgiye ulaşılmasını sağlayan tarihtir. Bu yüzden tarihini bilmeyen bir millet yok olmaya mahkumdur.

Tarihe ışık tutan en önemli sanatlardan birisi de şüphesiz ki edebiyattır. Tarih öncesi çağlarda destan gibi sözlü edebiyat ve yazının icadından sonra da hikaye gibi yazılı edebiyatla bilgi nesilden nesile aktarılmıştır. Bu süreçte yazılı kaynaklar, sözlü kaynaklara kıyasla kolay kolay ve herkes tarafından değiştirilemedikleri için daha kalıcı ve dolayısıyla daha yardımcı olmuşlardır. Bu aktarılan bilgi sadece salt veri değildir çünkü bilgi aslında somut değil soyut bir kavramdır, sonradan edebiyat ve tarih gibi çeşitli sanat ve bilim dallarıyla somutlaştırılır. Soyut ve şekil verilebilen bir kavram olduğu için bir milletin sadece tarihini değil aynı zamanda kültürünü, ahlakını, değerlerini, düşünce yapısını ve sosyo-ekonomik yapısını da bünyesinde bulundurur. Böylece bu bilgi, edebiyat sanatı ve tarih bilimi yoluyla önümüze sunulduğunda sadece bir medeniyet hakkında objektif bilgiler öğrenmiş olmakla kalmaz aynı zamanda o dönemin insanını tanımış ve empati kurabilmiş oluruz. Bu konuda özellikle halk edebiyatı büyük bir önem taşır çünkü bu edebiyat türü halkın direkt kendisinden çıkar. Toplum kolektif bir yapıdır, bu yüzden her ne kadar insanlar tek başlarına bağımsız bireyler de olsalar toplumun yapı taşlarıdır ve birbirlerinden etkilenmek konusunda iki taraf da nasibini alır: Birey toplumu şekillendirir ve toplumda bireyi. Birey toplumu şekillendirir çünkü her davranış ve eylem aslında birbirine bağlıdır ve her eylemin gerçekleştirilebilmesi için önce bu eylemin gerçekleşmesini sağlayacak şartları oluşturan başka bir eylem gereklidir. Buna bilimde kelebek etkisi, münazara da kaygan eğitim teorisi ve halk ağzında domino etkisi denildiği gibi aslında bireylerin tek başlarına yaptığı her bir eylem önemlidir çünkü yapılan her bir eylem bir sonraki sayısız eylemin kapısını açar. Aynı zamanda toplum da bireyi şekillendirir çünkü her toplumun geçmişten günümüze dinlerden, tarihi olaylardan ve diğer toplumlardan etkilenerek şekillenmiş kendi kültürü, geleneği ve değerleri vardır ve bir toplumda büyüyen birey ister istemez o toplumun kültürünü, geleneğini ve değerlerini öğrenerek ve benimseyerek büyür. Yani kısaca toplum bireyi büyütür. Bu kaçınılmazdır ve istisnalar kaideyi bozmaz. Bu sebepten ötürü bir birey bir eser ortaya çıkardığında kendi toplumunun kültürü, gelenek ve görenekleri ve değerleri bu esere yansır. Gelenek, görenek ve kültür gibi köklü yapılar dışında aynı zamanda belirli bir dönemdeki toplumun düşünce biçimi, kafa yapısı, yüzleştikleri problemler, çektikleri dertler ve yaşadıkları sevinçler de bu eserlere yansır. Bu konuda sanatçılar halkın duygularını, düşüncelerini, sevinçlerini ve hüznelerini eserlere aktararak onların sesi olurlar. Bu süreçte dönemin halkının duygu ve düşünceleri eserleri aktararak kalıcılığa ulaşır ve geçmişten günümüze korunarak ulaşır. Kültür, gelenek ve görenekler ve değerler için de aynısı geçerlidir. Böylece günümüzde bu eserleri açıp okuyan birisi tarihin tozlu sayfalarına karışmış, çoktan bu dünyadan göçüp gitmiş insanları anlayabilir ve onlarla empati kurabilir. Resmi belgelerle bu gibi şeylerin artırılmaması bu konuda edebiyatın ne kadar önemli olduğunun altını çizer. Geçmişteki bir halkın

anlaşılması tarihi olayların anlaşılması açısından da büyük bir önem taşır. Örneėin savaş, işgal ve ekonomik kriz gibi toplumsal depresyon durumlarının halkı nasıl etkilediğinin; halkın yaptığı sivil silahlı örgüt oluşumu, ayaklanma, protesto gibi toplu hareketlerin altında yatan sebeplerin ve halkın refah düzeyi, ekonomik durumu ve mutluluk seviyesi gibi faktörlerin anlaşılmasını sağlayarak tarih bilimine oldukça büyük katkılarda bulunur. Hatta resmi belgelerin yetmediği noktalarda birer kanıt ve belge yerine geçebilir.

Sözün z tarihini bilmeyen bir millet yok olmaya mahkumdur ve tarihimizi ėrenmemizin en iyi yollarından birisi de belli dönemlere ait edebiyat eserleri okumaktır nk edebiyat, özellikle halk edebiyatı, tarihe işık tutan en önemli sanatlardan birisidir zira toplumun kültürü ve gelenekleriyle yetişen sanatçılar halkın duygu ve düşüncelerini eserlerine yansıtarak halkın sesi olurlar. Böylece bu eserlere okuyan kimseler dönemin insanını ve o dönemde yaşanmış olayları anlamış olur.

Esra Erdem

9-E 71